

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΙΟΥΣ ΜΑΣ

ΟΜΙΛΕΙ Ο κ. ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ.—Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ.—Η ΚΡΙΤΙΚΗ

Ο κ. Γρ. Ξενοπούλου. Ο προσφιλέστερος συγγραφέας εις τὸ Κοινὸν καὶ ὁ στόχος ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐπιτίθενται ὅλοι σχεδὸν οἱ κριτικοί. Τὰ ρομάντζα του κυκλοφοροῦν σὲ πολλὰς ἐκδόσεις καὶ ἐξαντλοῦνται, καὶ τὰ θεατρικὰ του ἔργα, παρ' ὅλας τὰς ἐπιθέσεις τῶν κριτικῶν, σημεῖων ἐκατὰ δεκάδας παραστάσεων. Ἀξιοσημείωτο σχετικῶς εἶνε καὶ τὸ ἔξῃς: Ἡδὲ δεκαπενταετίας, ὅταν ἐπαύχτικε θεατρικῶς ἡ «Στέλλα Βιολλάντη» ἕνα πιλοπλοεῖο τῆς Ἀθήνας, πλουτοῦσε κοῦκουσ καὶ ψάφες γιὰ τὰ παιδιὰ μὲ τὴν ἐπιγραφήν ἐν τῇ κορδέλλᾳ: «Στέλλα Βιολλάντη»! Αὐτὸ μόνον ἀρκεῖ νὰ πείσῃ γιὰ τὴ δημοφιλίαν τοῦ συγγραφέως καὶ νὰ δικαιολογήσῃ τὸ αὐτόγραφό του πού βλέπετε ἐδῶ: «*Ἡ ἰσχὺς μου ἢ ἀγάπη τοῦ Κοινού*». Φαντάζομαι ὅτι ἂν γινότανε δημοπφίσημα ἐν τῇ Ἑλλάδι μὲ τὴν ἐρώτησιν: «Ποῦν συγγραφεὶς ἀγαπᾷτε περισσότερο;» ὁ κ. Ξενοπούλου θὰ ἔσημαίνε πανηγυρικῶς ἐπιτυχίαν.

Μετὰ τὸν Παλαμᾶ, μεταβαλίνουμε γιὰ συνέντευξιν ἐπὶ τὸν κ. Ξενοπούλου. Ἐδῶ τὸ ἔδαφος δὲν εἶνε τόσο ἀπρόσιτόν καὶ ὁ συγγραφεὺς, μετὰ τῆς ἀπαραίτητης ὑπεκφυγῆς, παραδίδοται ἐξ ὀλοκλήρου ἐν ἐρωτήσεσι μᾶς, πού παρ' ὀλίγον ν' ἀρχίσουν μὲ τὸ «πού ἐγεννήθησθε καὶ πού κατοικεῖτε;»

Ἐπειδὴ ὁμως τὰ ξέρουμε αὐτὰ, τὰ μεταδίδουμε, χωρὶς νὰ μᾶς τὰ πῆ ὁ κ. Ξενοπούλου, στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Μπουκέτου»:

Ἐγεννήθη ἐν τῇ Ζάκυνθῳ τὸ 1867, εἶναι δηλαδὴ τώρα 56 χρόνων καὶ κατοικεῖ ἐν τῇ Ἀθῆνᾳ, ὁδὸς Εὐφροσύνης 38, ἐπὶ τὸ ἀπάνω πάτωμα, ἐπὶ κομψῷ γραφεῖο τοῦ ὁποίου μᾶς δέχεται. Μιὰ σύντομη περιγραφή τοῦ γραφεῖου τοῦ κ. Ξενοπούλου, πρὶν φθάσωμε ἐπὶ τὸ κύριον θέμα, δὲ θὰ ἦταν ἀσκημη. Ψηλὰ, ὡς βρισκόμεθα, δὲ βλέπει παρὰ στήσιν στέγες τῶν ἀντικρινῶν σπιτιῶν, ἐπὶ ἀνοιχτῷ ὁρίζοντι καὶ ἐν τῇ Ἀκρόπολι. Φαντάζομαι ὅτι τῆς νύχτης μὲ τὸ φεγγάρι θὰ εἶνε πολὺ ὁμορφα κεῖ πάνω. Μέσα, ὁ διάκοσμος εἶνε ἐντελῶς καλλιτεχνικός. Κάδρα, ἀνάγλυφα, εἰκόνας καλῶν ζωγράφων στοὺς τοίχους, μιὰ βιβλιοθήκη, τὸ γραφεῖο τοῦ συγγραφέως, καρέκλας, πολυθρόνας. Μα ὅλα αὐτὰ εἶνε βαλμένα μὲ μιὰ γαρί καὶ ἰσως ἀταξία, πού προδίδει ἀρτιστικὸν περιβάλλον.

Καὶ τώρα ἀρχίζομαι τῆς ἐρωτήσεσι μᾶς: — Πότε καὶ πῶς ἤρθατε ἐν τῇ Ἀθῆνᾳ, κ. Ξενοπούλε;

— Ἦρθα ἐν τῇ Ἀθῆνᾳ, τὸ 1883 σ' ἐποχῇ τοῦ ἡμῶν δεκάτην χρόνον, ὡς φοιτητῆς τῶν... φυσικομαθηματικῶν.

Ἦρθα ὁμως καὶ ὡς μυθιστοριογράφου, γιὰ τοὺς βιβλίο μου ἐν τῇ βαλτίσει μου καὶ ἕνα μυθιστόρημα τὰ «Θαύματα τοῦ Διαβόλου» πού τὸ εἶχα γράψῃ ἐν τῇ Ζάκυνθῳ. Ὡστε, βλέπετε πῶς ἤρθα μ' ἀξιώσεσι. Αὐτὸ τὸ μυθιστόρημα, τὸ εἶχα στελεῖαι ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο εἰς τὴν Τυπογραφικὴν Καταστήματα τοῦ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου γιὰ νὰ τὸ ἐκδώσω, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι... δὲν ἀπήντησαν, μόλις ἤρθα ἐν τῇ Ἀθῆνᾳ, ἀρχισα νὰ τὸ ἐκδίδω ἐν φυλλάδι. Δὲν ἐπρόφθασαν νὰ βγοῦν δύο ἢ τρεῖς φυλλά, ὁπότε δευτέρως σκέψαις (σοφώτερος, φυσικῶ) ἐπεκράτησα καὶ ἡ ἐκδόσις ἐσαματάσει, γιὰ νὰ μὴν συνεχίσθῃ ποτέ.

Ἐννοεῖται, ὅτι διπλωμα φυσικομαθηματικῶν δὲν ἐπῆρα, εἶμην μόνον τελειόφοιτος, γιὰ τὴν ἐργασίαν ἐν τῇ ἐφημερίδῃ καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς καὶ ἔργα περὶ ὅσα παρὰ ἂν γινόμην καθηγητῆς. Σχετικῶς μὲ τὸ διπλωμα πού δὲν ἀπόκτησα, εἶνε καὶ τὸ ἔξῃς ἀνεκδοτόν: Ὅταν ὕστερον ἀπὸ λίγα χρόνια μετὰ τὸν ἐρχομὸν μου ἐν τῇ Ἀθῆνᾳ, ἕνας θεῖός μου, μακαρίτης ἤδη, θέλοντας νὰ με εἰρωνευθῇ μοῦ εἶπε:

- Κρίμα καὶ ἔμεινε, πού δὲν πῆρες διπλωμα καὶ εἶμην ἡμιμαθῆς. Τοῦ ἀπάντησα:
- Πῶς εἶμαι ἡμιμαθῆς, ἀφοῦ εἶμαι τελειοδιδάκτος; (δηλαδὴ τελειόφοιτος).

Εἶν' ἀλήθεια πῶς εἶχα δίχρον ν' ἀπαντήσω εἶτι, ὄχι μόνον ἐκ τῶν ὑπέτερον, γιὰ τὴν τότε ἐργασίαν ἐν τῇ «Ἐφημερίδᾳ» τοῦ Κορομηλά καὶ ἐν τῇ περιοδικῇ τῆς ἐποχῆς, δηλαδὴ ἐν τῇ «Ἐστία», ἐν τῇ «Ἐβδομάδᾳ» τοῦ Καμπούρογλου, καὶ ἐν τῇ «Ἐκλεκτῇ Μυθιστορηματικῇ», ἱκανοποιούμην πολὺ καλὰ, ὥστε νὰ μὴ ἐνοχλῶ τὸ σπῆτι μου.

— Ποιὰ ἦταν ἡ φιλολογικὴ κίνησις τῆς ἐποχῆς αὐτῆς;

— Τότε ἦταν ἡ ἐποχὴ τοῦ Βλάχου, Ἀννίνου, Κορομηλά, Ροῖδου, Βεργαράκη, Παγανέλη, Ἀσωπιῶν, Βικέλα κλπ. Ὁ Παλαμᾶς καὶ ὁ Δροσίνης μόλις εἶχαν ἀρχίσει νὰ φαίνωνται, καὶ ἐντελῶς νέοι εἶ-

μαστε ὁ Μητσάκης, ὁ Καρκαβίτσας, ὁ Πολέμης, ὁ Κόκκος, ἐγὼ καὶ ἄλλοι. Ὅλοι μᾶς εἶχαμε τότε κέντρα τὰ γραφεῖα τῶν περιοδικῶν πού συνεργάζομασθε καὶ ὁ μπεσιμὸς, εἶνε ἀλήθεια, πῶς ἦταν ἀγνωστος μετὰ τῶν περισσοτέρων ἂν καὶ βρισκόμασθε ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ ρομαντισμοῦ. Μόνον ὁ Παπαδιαμαντῆς, πού ἀπὸ τότε τὸν σεβρόμασθε ὅλοι, καὶ δύο τρεῖς ἄλλοι ἦταν τύποι μπόεμ. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἤμασθε φρόνιμα παιδιὰ. Πού καὶ πού κανένα γλέντι καὶ αὐτὸ ἐντὸς τῶν ὁρίων. Ἔτσι πάντοτε ἤμασθε κομφοί, καλοντυμένοι, κάναμε τὸν καθημερινὸν μᾶς περιπάτον ἐπὶ τῇ Ζάκυνθῳ, μὲ τὸ ἀπαραίτητον ἄνθος ἐν τῇ μουσικῇ μᾶς, πηγαίναμε τακτικὰ ἐπὶ τὰ θεάτρα καὶ οὔτε κανυάδες καὶ λογομαχίες εἶχαμε μετὰ τῶν μᾶς.

— Πότε δώσατε τὸ πρῶτον ἔργον ἐπὶ τῷ θεάτρῳ;

— Ἄ, τὸ πρῶτον θεατρικὸν μου ἔργον ἐπὶ τῷ θεάτρῳ, ἐπὶ τῷ 1895. Ἦταν ἡ γνωστὴ διπρακτικὴ κομεντί «Ἐυχριστόμασθε» καὶ παίχθηκε ἀπὸ τὸ θίασον Λεκατοῦ ἐπὶ τῇ Ἀθῆνῳ. Σὲ λίγο ἔδωσα καὶ τὸν «Τρίτον». Καὶ τὰ δύο ἐσημαίωσαν μεγάλη ἐπιτυχία καὶ ἀγάπην ἀπὸ τῶν θεατῶν, ἔξαναπαύχτηκαν μὲ τὴν ἴδιαν ἀπὸ τῆς ἐπιτυχίας.

Ἐδῶ πῆραμε πολλὰ χρόνια τῆς ζωῆς τοῦ κ. Ξενοπούλου πού εἶνε γνωστὰ ἐπὶ τῷ κοινῷ καὶ ἐρχόμεσθε ἐπὶ τῇ σημερινῇ:

— Ἐτοιμάζεστε τίποτα καινούργιον γιὰ τὸ θέατρο;

— Γιὰ νὰ παίχθῃ ἐπὶ τῷ θεάτρῳ, ἔλαβα τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ γράψω πιά τίποτα. «Ἐ, τι θεατρικὸν γράφω, θὰ τὸ τυκῶναι, χωρὶς προηγουμένως νὰ τὸ δῶναι νὰ παίξεται. Δὲν εἶνε πιά γιὰ μεν οἱ ἀγῶνες καὶ ἡ φασαρία, πού δημιουργοῦνται ὕστερ' ἀπὸ τὸ παίξιμον καὶ ἐργον. Βαρῆθηκα πιά. Ἐνα μῆνα πρὶν παίχθῃ ἕνα ἔργον, ἐρχοῦνται οἱ δημοσιογράφοι καὶ ζητοῦν σχετικὰς συνεντεύξεις, ἀρχίζουν ἡ πρόβες, τῆς ὁποίας εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ παρακολουθῆς, εἶπειτα, μετὰ τὸ παίξιμον, ἡ κριτικὴς δλον τῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ πρέπει ν' ἀπαντῶ γιὰ νὰ μπαινῶνται τὰ πράγματα ἐπὶ τῇ θέσι τους. Ἐ, ὅλα αὐτὰ τὰ βαρῆθηκα Τώρα, ἂν ἕνας θιασὸς ἔβη νὰ παίξῃ ἕνα ἔργον μου, ἂς τὸ παίξῃ ἀπὸ τὸ βιβλίον πού θὰ εἶνε τυπωμένο, ἂς τὸ παίξῃ καὶ μενὰ νὰ μ' ἀφῆναι ἴσχυρον. Οὔτε σὲ πρόβες θὰ πατήσω, οὔτε συνεντεύξεις θὰ δώσω, οὔτε ἐπὶ τῇ κριτικῇ θὰ ἀπαντήσω. Θὰ ἀδιαφορήσω γιὰ ὅλα.

Καὶ εἶτι φθάνομε ἐπὶ τῇ ἀπαραίτητῳ ἐρώτησι καὶ ἐπὶ τῇ συνεντεύξεσι:

— Πῶς σᾶς φαίνονται οἱ νέοι;

Ὁ κ. Ξενοπούλου δὲ δυσκολεύεται νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ:

— Ποιοὶ νέοι; Ἐσχωριστέ τους παρακαλῶ. Γιὰ τὴν εἶνε μερικὸν πού περνοῦν γιὰ νέοι καὶ εἶν' ἀσφαλῶς περὶ μεγάλοι ἀπὸ μενὰ. Λοιπὸν ἐγὼ θὰ σᾶς δώσω τὴν γνώμην μου γιὰ τοὺς πραγματικοὺς νέους, πού εἶνε ὄχι πάνω ἀπὸ 25—28 χρόνων. Ἀπὸ αὐτοῦ, λοιπὸν, ἐκτιμῶ πολὺ τὸν Τέλλο Ἀγρα, τὸν Καρυστάκη, τὸν Σταυρόπουλον, τὸν Παπανικολάου, τὸν Παναγιωτόπουλον, τὸν Στσιαμόπουλον. Ἐπίσης ἀπ' τοὺς διηγηματογράφους ὁ Πέτρος Χάτος τὸν ἡ «Τελευταία νύχτα τῆς Γῆς», μ' ὅλον πού σ' ἕνα περιοδικῷ ἄλλος νέος διηγηματογράφου τοῦ ἐπιτίθεται ἀγρόως, ἀλλὰ ἀδικῶς. Ὅλοι αὐτοὶ πού σᾶς ἀνέφερα, ἔχω τὴν ἰδέαν πῶς θὰ προσδεύσωσιν καὶ θὰ παρουσιάσωσιν καλὰ πράγματα μὰ μενὰ.

Καὶ κλείνομε τὴν συνέντευξιν μὲ τῆς δύο ἀκόλουθες ἐρωτήσεσι:

- Ποῖο ἔργον ἀπὸ τῶν παίχθηκα φέτον ἐπὶ τῷ θεάτρῳ σᾶς ἀρεστὸν περισσότερο;
- Ἡ «Τελεόμορφη γυναῖκα».
- Ποιὰ ποιητικὴ συλλογὴ;
- Δυστυχῶς, δὲ γράφω ποιήματα!...
- ... καὶ δὲν ἐξακολουθήσαμε.

Π.

Ο κ. ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ἰσχὺς μου ἢ ἀγάπη τοῦ Κοινού.
Ξενοπούλου
1924.

ΕΚΔΟΞΕΙΣ

— Κυκλοφορεῖ κατ' αὐτὰς τὸ πανηγυρικὸν τεῖχος τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Τέχνη», ἀφιερωμένον ἐπὶ τῇ Ἀλεξανδρινῇ ποιητῇ Καρῆνῃ.

Ὁ Οἶκος Βασιλείου ἐξέδωκε τὸν β' τόμον τῆς «Κατ' Ἐπιφάνειαν» τοῦ Φλαμπῆ, τὸ δῶμα τοῦ κ. Σ. Μελά, ἂν γιὰ τὴν «Νύχτα Ἀγάπης» καὶ τὸν «Ἡλίθιον» τοῦ Δοστογιέφου.